

УДК 347.77

DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2022.04.19>**ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ****Кронда О.Ю.,***доцент кафедри інтелектуальної власності
та інформаційного права
Навчально-наукового Інституту права КНУ
ім. Т. Шевченка
<https://orcid.org/0000-0002-8039-1763>***Зосименко О.М.,***аспірант Науково-дослідного інституту інтелектуальної власності
Національної академії правових наук України,
суддя Богунського районного суду
м. Житомира
<https://orcid.org/0000-0001-6375-0691>***Кронда О.Ю., Зосименко О.М. Інтелектуальна власність в Україні в умовах воєнного стану.**

Стаття присвячена дослідженню інтелектуальної власності в Україні в умовах воєнного стану. Автори статті акцентують увагу на тому, що інтелектуальна власність звичайно є однією із таких сфер, яка допомагає державі розвиватися економічно в такий надзвичайно важкий час, та проходити випробування гідно та виважено, крок за кроком.

Встановлено, що належне управління портфелем інтелектуальної власності за умов військового стану є особливо актуальним для уникнення в майбутньому проблем із потенційними судовими справами. Також обґрунтовано, що актуальним являється збереження даних для захисту та дотримання прав інтелектуальної власності в Україні в післявоєнній економіці.

У статті підкреслюється, що Укрпатент, який виконує повноваження Національного органу інтелектуальної власності у сфері інтелектуальної власності, продовжує працювати у складних умовах, забезпечуючи необхідні функції та безперервну роботу державної системи правової охорони інтелектуальної власності. На підставі аналізу даних від Укрпатента зазначено, що кількість зареєстрованих об'єктів промислової власності за 1 півріччя 2022 року у порівнянні з 1 півріччям 2021 року становить 75.2%.

Авторами проаналізовані останні зміни в законодавстві щодо інтелектуальної власності в умовах воєнного стану, які дають підстави стверджувати, що інтелектуальна власність продовжує розвиватися. Також відмічається, що відбувається посилення та впровадження євроінтеграційних процесів і в сфері інтелектуальної власності. Україна активно продовжує розвивати відповідний напрям.

Автори в статті доходять до висновку, що незважаючи на вкрай складні умови в різних сферах суспільного життя в умовах воєнного стану, триває кропітка законодавча діяльність в сфері інтелектуальної власності. Забезпечення подальшого функціонування механізмів захисту прав інтелектуальної власності та їх поступове вдосконалення в умовах воєнного стану за підтримки дружніх країн та міжнародного співтовариства спрямоване на посилення та реалізацію євроінтеграційних процесів в Україні.

Ключові слова: об'єкт інтелектуальної власності, право промислової власності, авторське право і суміжна права, торговельна марка, Укрпатент, НОІВ, євроінтеграція.

Kronda O.Y., Zosymenko O.M. Intellectual property in Ukraine during martial law.

The article is devoted to research of intellectual property in Ukraine under martial law. The authors of the article focus on the fact that intellectual property is one of the areas that helps the country develop economically in such an extremely difficult time, and pass the challenges with dignity, step by step.

The authors establish that appropriate management of the intellectual property portfolio under martial law is particularly relevant to avoid future problems with potential litigation. It is also substantiated that it is important to keep data for the protection and enforcement of intellectual property rights in Ukraine in the post-war economy.

The article highlights that Ukrpatent, which performs the functions of the National Intellectual Property Body in the field of intellectual property, keeps working in difficult conditions, providing the necessary functions and continuous operation of the state system for intellectual property legal protec-

tion. Based on the analysis of data from Ukrpatent, it is noted that the number of registered industrial property rights for the 1st half of 2022 compared to the 1st half of 2021 is 75.2%.

The authors analysed the latest changes in the legislation on intellectual property under martial law, which give grounds to believe that intellectual property continues to develop. It is also noted that there is a strengthening and implementation of European integration processes in the area of intellectual property. Ukraine actively continues to develop the relevant direction.

The authors conclude that despite the extremely difficult conditions in various spheres of social life under martial law, laborious legislative activity in the field of intellectual property continues. Providing further functioning of the mechanisms of intellectual property rights protection and their progressive improvement under martial law with the support of friendly countries and the international community is aimed at strengthening and implementing European integration processes in Ukraine.

Key words: object of intellectual property, industrial property right, copyright and related rights, trademark, Ukrpatent, NIPO, European integration.

Україна вже більше ніж пів року героїчно протистоїть військовій агресії Російської Федерації. Життя українців розділилося на до та після. Українці об'єдналися та спільними зусиллями працюють кожен на своєму фронті задля спільної перемоги. Інтелектуальна власність звичайно є однією із таких сфер, яка допомагає державі розвиватися економічно в такий надзвичайно важкий час.

Незважаючи на спад економіки, ІТ-галузь являється однією з небагатьох сфер, яка наповнює державний бюджет України. Так у першому півріччі 2022 року її експорт зріс на 23% до 3,7 мільярда доларів [1]. Слід відзначити, що в Україні близько 5 000 технологічних компаній, які приносять гроші українській економіці.

Саме належне управління портфелем інтелектуальної власності за умов військового стану є особливо актуальним для уникнення в майбутньому проблем із потенційними судовими справами та край актуальним являється збереження даних для захисту та дотримання прав інтелектуальної власності в Україні в післявоєнній економіці.

Правові аспекти охорони інтелектуальної власності в Україні досліджувались в наукових публікаціях Г.А. Андрощука, А.А. Кодинця, О.В. Кохановської, О.І. Харитонові, О.П. Орлюк, Н.М. Мироненко, Ю.М. Капіци тощо. Проте, запровадження в Україні воєнного стану вимагає оновлення загальних напрацювань щодо інтелектуальної власності.

Метою статті являється дослідження та аналіз стану інтелектуальної власності в Україні у період воєнного стану.

Виклад основного матеріалу. Більш ніж пів року повномасштабної війни в Україні яскраво демонструють, що Україна проходить надскладне випробування, та проходить його гідно і виважено, крок за кроком.

Україна зіштовхнулася з ворогом не лише на полі бою, а і у всіх сферах життя, в тому числі і в сфері цифрових технологій (кількість кібератак під час повномасштабної війни стала втричі більшою), мережеві атаки, фейки від країни агресора тощо. Перед Україною і її громадянами постали виклики у багатьох сферах суспільного життя, в тому числі в сфері інтелектуальної власності. Безумовно подолання таких викликів було б неможливе без отримання підтримки від міжнародної спільноти.

Після проголошення Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» № 64/2022 [2] спостерігається оптимізація діяльності як органів державної влади, органів місцевого самоврядування, так і відповідних державних підприємств, установ, в тому числі і бізнесових структур.

На сьогоднішній день Державне підприємство «Український інститут інтелектуальної власності» (Укрпатент), який виконує повноваження Національного органу інтелектуальної власності у сфері державної реєстрації авторського права і договорів, які стосуються права автора на твір, охорони прав на торговельні марки, промислові зразки, винаходи, корисні моделі, географічні зазначення, продовжує працювати у складних умовах, забезпечуючи необхідні функції та безперервну роботу державної системи правової охорони інтелектуальної власності.

4 березня 2022 року на сайті Укрпатенту з'явилася інформація, стосовно діяльності Апеляційної палати Національного органу інтелектуальної власності в умовах воєнного стану. Так, у зв'язку з уведенням воєнного та з метою запобігання загрози життю та здоров'ю учасників розгляду заперечення, розгляд заперечень по суті в апеляційному засіданні, зокрема в режимі відеоконференції, тимчасово зупиняється. За клопотанням учасників розгляд заперечення може бути проведений в порядку письмового провадження на підставі наявних матеріалів [3]. Проте уже 30 червня 2022 року Укрпатент відновив розгляд заперечень і заяв про визнання торговельних марок добре відомими в Україні по суті в апеляційному засіданні [4].

За 1 півріччя 2022 року Укрпатент опублікував показники надходження та розгляду заявок і реєстрації об'єктів промислової власності (Табл. 1).

Об'єкти промислової власності	I півріччя 2021	I півріччя 2022	2022 до 2021 (%)
Надійшло заявок			
Усього надійшло	24 250	13 740	56,7
Винаходи	1 597	1 224	76,6
національна процедура	723	419	58,0
<i>національні</i>	594	304	51,2
<i>іноземні</i>		115	89,1
міжнародна процедура	129		
	874	805	92,1
Корисні моделі	2 144	1 034	48,2
національна процедура	2 141	1 033	48,2
<i>національні</i>	2 099	1 015	48,4
<i>іноземні</i>	42	18	42,9
міжнародна процедура	3	1	-
Промислові зразки	890	439	49,3
<i>національні</i>	799	390	48,8
<i>іноземні</i>	91	49	53,8
Торговельні марки	19 619	11 043	56,3
національна процедура	15 753	7 384	46,9
<i>національні</i>	13 638	6 175	45,3
<i>іноземні</i>	2 115	1 209	57,2
міжнародна процедура	3 866	3 659	94,6
Прийнято рішень			
Винаходи	1 233	1 090	88,4
Корисні моделі	2 038	1 618	79,4
Промислові зразки	835	505	60,5
Торговельні марки	14 253	12 862	90,2
Завершено діловодство			
Винаходи			
<i>формальна експертиза</i>	1 793	1 545	86,2
<i>кваліфікаційна експертиза</i>	1 712	1 333	77,9
Корисні моделі	2 346	1 707	72,8
Промислові зразки	938	774	82,5
Торговельні марки			
<i>національна процедура</i>	17 449	15 783	90,5
<i>міжнародна процедура</i>	4 402	4 409	100,2
Зареєстровано			
Усього зареєстровано	16 668	12 534	75,2
Винаходи	1 221	835	68,4
Корисні моделі	2 355	1 198	50,7
Промислові зразки	1 066	454	42,6
Торговельні марки	12 026	10 047	83,5
Міжнародні реєстрації	4 412	4 292	100,6

Табл. 1 [5]

Аналізуючи дані таблиці 1, можна прийти до висновку, що військова агресія небажаного сусіда звісно відобразилася на сфері промислової власності, та все ж незважаючи на це, кількість зареєстрованих об'єктів промислової власності за 1 півріччя 2022 року у порівнянні з 1 півріччям 2021 року становить 75.2%. Маємо великі сподівання, що кількість зареєстрованих об'єктів промислової власності за 2 півріччя матиме значно вищі показники.

1 квітня 2022 року для сфери інтелектуальної власності був прийнятий важливий Закон України «Про захист інтересів осіб у сфері інтелектуальної власності під час дії воєнного стану, введеного у зв'язку із збройною агресією Російської Федерації проти України» № 2174-IX. Відповідно до п. 1 ч. 1 вищевказаного Закону з дня введення в Україні воєнного стану, введеного у зв'язку із збройною агресією Російської Федерації проти України, зупиняється перебіг строків для вчинення дій, пов'язаних з охороною прав інтелектуальної власності, а також строків щодо процедур набуття цих прав. З дня, наступного за днем припинення чи скасування воєнного стану, перебіг цих строків продовжується з урахуванням часу, що минув до їх зупинення [6].

Також визначено, що правила зупинення перебігу строків не тягнуть за собою зупинення дії свідоцтв, патентів, якими засвідчується виникнення прав інтелектуальної власності відповідно до законодавства, а також відповідних прав інтелектуальної власності. Під час дії воєнного стану встановлені законодавством права інтелектуальної власності продовжують діяти і реалізуються суб'єктами права інтелектуальної власності у повному обсязі [6].

Отже, прийняття вищевказаного Закону забезпечило вирішення таких гострих проблем, які б виникали стосовно перебігу строків для вчинення дій, пов'язаних з охороною прав інтелектуальної власності, а також строків щодо процедур набуття цих прав по об'єктах інтелектуальної власності, строки подання заперечення проти заявки або міжнародної реєстрації на території України, строки оскарження НОІВ у судовому порядку або до Апеляційної палати про визнання прав на винахід недійсними та строків, протягом яких можливі поновлення пропущених строків.

Одним із головних завдань яке стоїть перед Україною в сфері інтелектуальної власності є посилення та впровадження євроінтеграційних процесів. Україна активно продовжує розвивати відповідний напрямок. Свідченням вищезазначеного, являється прийняття 1 липня 2022 року за основу проекту Закону України про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення захисту прав інтелектуальної власності №2334-IX.

Відповідно до пояснювальної записки вищевказаного проекту Закону України основною

метою в прийнятті такого законодавчого акту є імплементація до національного законодавства положень Угоди про асоціацію... щодо загальних зобов'язань, цивільних заходів, процедур і засобів захисту прав інтелектуальної власності, передбачених частиною третьою Глави 9 Розділу IV Угоди, та Директивою 2004/48/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 29.04.2004 про захист прав інтелектуальної власності [7].

Основні зміни будуть стосуватися можливості витребування судом інформації про походження і мережі розповсюдження товарів чи послуг, що порушують право інтелектуальної власності; застосування попередніх судових заборон щодо посередників, чиї послуги використовуються відповідачем при порушенні права інтелектуальної власності; можливості застосування разового грошового стягнення замість способів захисту; принципів відшкодування правовласнику заподіяної майнової шкоди шляхом відшкодування збитків, включаючи упущену вигоду, або стягнення доходу, отриманого порушником, або виплати компенсації, та/або немайнової (моральної) шкоди; можливості доведення до загального відома інформації щодо порушення прав інтелектуальної власності та змісту судового рішення.

Також за період повномасштабної війни було прийнято Закон України «Про заборону пропаганди російського нацистського тоталітарного режиму, збройної агресії Російської Федерації як держави-терориста проти України, символіки воєнного вторгнення російського нацистського тоталітарного режиму в Україну» від 22 травня 2022 року № 2265-IX. Вперше в українському законодавстві дали визначення держава-терорист; органи держави-терориста; пропаганда російського нацистського тоталітарного режиму, збройної агресії Російської Федерації як держави-терориста проти України; символіка воєнного вторгнення російського нацистського тоталітарного режиму в Україну.

Відповідно до п. 4 ч. 1 ст. 1 вищевказаного Закону України символіка воєнного вторгнення російського нацистського тоталітарного режиму в Україну - символіка, що, зокрема, включає:

а) латинські літери «Z», «V», що використовуються як символи воєнного вторгнення в Україну у спосіб та відповідно до ознак, визначених статтею 2 цього Закону;

б) офіційну або неофіційну символіку (емблеми) збройних сил Російської Федерації, у тому числі її сухопутних військ, повітряно-космічних сил, військово-морського флоту, ракетних сил стратегічного призначення, повітряно-десантних військ, сил спеціальних операцій, інших збройних формувань та (або) органів держави-терориста (держави-агресора) [8].

Таку символіку не можна використовувати на друкованих матеріалах, рекламах, у місцях прове-

дення певних заходів, телебаченні, радіо, в мережі Інтернет, у соціальних мережах, в агітаційних матеріалах, крім матеріалів, спрямованих на протидію збройній агресії Російської Федерації проти України, в об'єктах авторського права та суміжного права, створених після 24 лютого 2022 року.

Відповідним нормативно-правовим актом передбачені зміни в таких Законах України, а саме: «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні», «Про політичні партії в Україні», «Про боротьбу з тероризмом», «Про телебачення і радіомовлення», «Про громадські об'єднання», «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань».

Також, слід відзначити про прийняття Верховною Радою України Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо підтримки національного музичного продукту та обмеження публічного використання музичного продукту держави-агресора» від 19 червня 2022 року № 2310-IX. Вищевказаний Закон набуде чинності 7 жовтня 2022 року.

В основному зміни стосуються сфери телебачення, радіомовлення та культури. Наприклад, відповідно до положень Закону телерадіоорганізації при здійсненні радіомовлення забезпечують не менше 75 відсотків добового обсягу ведення передач, у тому числі новинно-аналітичних блоків, розважальних передач (дикторами, ведучими радіопередач) державною мовою [9]. Також вищезазначеним нормативним актом вперше визначено поняття національного музичного продукту, збільшено до 40 % частку пісень державною мовою при здійсненні радіомовлення, прописано заборону відтворювати в салоні автобусу музику, звуки фільмів чи інші звукові сигнали, крім інформації про поїздку, а також заборонено відтворювати музику в салоні таксі без згоди всіх пасажирів.

Одночасно, 1 липня 2022 року було прийнято за основу Проект Закону «Про авторське право і суміжна права» № 5552-1[10]. Найбільшою мірою вищевказаний законопроект спрямований на гармонізацію українського законодавства у галузі авторського права з правом ЄС.

Висновки. Таким чином, незважаючи на вкрай складні умови в різних сферах суспільного життя в умовах воєнного стану, триває кропітка законодавча діяльність, зокрема і в сфері інтелектуальної власності. Забезпечення подальшого функціонування механізмів захисту прав інтелектуальної власності та їх поступове вдосконалення в умовах воєнного стану за підтримки дружніх країн та міжнародного співтовариства направлено на посилення та реалізацію євроінтеграційних процесів в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. What Ukraine's tech industry needs to survive Russia's war. URL: <https://kyivindependent.com/tech/what-Ukraine-tech-sector-needs-to-survive-russias-war>.
2. Указ Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24.02.2022 року № 64/2022. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397>.
3. Повідомлення про діяльність Апеляційної палати Національного органу інтелектуальної власності в умовах воєнного стану. URL: <https://ukrpatent.org/uk/articles/povidomlennya-ap-032022>.
4. Повідомлення про організацію роботи апеляційної палати національного органу інтелектуальної власності. URL: <https://ukrpatent.org/uk/articles/povidomlennia-ap-30062022>.
5. Показники надходження та розгляду заявок і реєстрації об'єктів промислової власності в і півріччі 2022 року. URL: <https://ukrpatent.org/uk/articles/1h-2022>.
6. Закон України «Про захист інтересів осіб у сфері інтелектуальної власності під час дії воєнного стану, введеного у зв'язку із збройною агресією Російської Федерації проти України» від 01.04.2022 № 2174-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2174-20#Text>.
7. Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення захисту прав інтелектуальної власності. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/CardByRn?regNum=6464&conv=9>.
8. Закон України «Про заборону пропаганди російського нацистського тоталітарного режиму, збройної агресії Російської Федерації як держави-терориста проти України, символіки воєнного вторгнення російського нацистського тоталітарного режиму в Україну» від 22.05.2022 року № 2265-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2265-20/ed20220522#n9>.
9. Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо підтримки національного музичного продукту та обмеження публічного використання музичного продукту держави-агресора» від 19.06.2022 року № 2310-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2310-20#Text>.
10. Верховна Рада України прийняла за основу законопроект про авторське право і суміжні права. URL: <https://www.rada.gov.ua/news/razom/224901.html>.